

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. IV. De propositione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

plurima sunt quæ rebus nihil secum cohærentibus inferuntur, quibus iudex reficitur, admonetur, placatur, rogatur, laudatur. Innumerabilia sunt hæc, quorum alia sic præparata afferimus: quædam ex occasione vel necessitate dicimus, si quid nobis agentibus novi accidit, interpellatio, ¹ interventus alicujus tumultus. Unde Ciceroni quoque in procæmio cum ² diceret pro Milone, digredi fuit necesse, ut ipsa oratiuncula qua usus est, patet. Poterit autem paulo longius exire, qui præparat aliquid ante quæstionem, & qui finitæ probationi velut commendationem adjicit. At qui ex media erumpit, cito ad id redire debet, unde divertit.

¹ *Interventus alicujus tumultus.*] Ut Cic. pro Rabirio perduellionis reo fecit, concitato in concione tumultu. *Idem. Interventus.*] An leg. *intervenientis?* Pithæus.

² *Diceret pro Milone.*] Nam cum Clodiani sustulissent clamorem, Ciceroni fuit necesse digredi. Hoc autem intelligendum est de ea oratione quam habuit, non quam scripsit. *Turneb.*

C A P. IV.

De propositione.

⁴ Sunt qui narrationi *propositionem* subjungant tanquam partem judicialis materiæ: cui opinioni respondimus. Mihi autem *propositio* videtur ¹ omnis confirmationis initium: quod non modo in ostendenda quæstione principali, sed nonnunquam etiam in singulis argumentis poni solet, maximeque in his quæ ² ἐπιχειρήματα vocantur. Sed nunc de priore loquimur. ³ Ea non semper necessaria est. Aliquando enim sine propositione quoque aliqua satis manifestum est

Duplex est *propositio*, altera *generalis* & totius causæ, quæ breviter complectitur id quod in controversiam venit, & mox narrationem sequitur, & sæpissime loco etiam narrationis ponitur: altera *specialis*, quæ singulis argumentationibus solet præponi, ut *syllogismis* & *epicheumatibus*. *Turneb.*

¹ *Omnis confirmationis initium.*] Quod negat Vossius, quem vide lib. 3. Instituit. Orator. cap. 11. p. 365.

² *Ἐπιχειρήματα.*] *Epichevma*, quod *aggressionem* vertit Celsus, Cicero *ratiocinationem*, argumentatio est syllogistica, quæ majore, minore, & conclusione constat. quanquam Cic. plures ejus facit partes. *Turneb.*

³ *Ea non semper.*] Fabius superius docuit, nonnunquam eo perduci *expositionem* unde oritur quæstio. quod cum fit, propositione non est opus. *Idem.*

est quid in quæstione versetur: utique si narratio ibi finem habet, ubi initium quæstio; ¹ adeo ut aliquando subjungatur expositioni, quæ solet in argumentis esse ² summa collectio. ³ *Hæc sicut exposui, ita gesta sunt, judices: insidiator superatus, vi victa vis, vel potius oppressa virtute audacia est.*

⁴ Sed nonnunquam valde utilis est, præcipue ubi res defendi non potest, de ⁵ jure quæritur: ut *pro eo qui pecuniam privatam de templo sustulit, sacrilegii agitur, De sacrilegio cognoscitis*: ut judex intelligat id unum esse officii sui, quærere an id quod objicitur, sacrilegium sit. Item in causis obscuris, aut multiplicibus. ⁶ Nec semper propter hoc solum, ut sit causa lucidior, sed aliquando etiam ut magis moveat.

⁷ Movet autem, si protinus subtexantur aliqua quæ profint. *Lex aperte scripta est, ut peregrinus qui murum ascenderit, morte mulctetur. peregrinum te esse certum est: quin ascenderis murum, non quæritur: quid superest, nisi ut te puniri oporteat?* Hæc enim propositio confessionem adversarii premit: & quodammodo judicandi moram tollit: nec indicat quæstionem, sed adjuvat. Sunt autem ⁸ *propositiones & simplices, & duplices vel multiplices.* Quod accidit non uno modo. Nam & plura crimina junguntur: ut cum ⁹ *Socrates accusatus est quod*

corrumpit

¹ *Adeo ut.*] Tantum abest ut propositione sit semper utendum post narrationem, ut plerunque epilogo utamur, & quadam conclusione quæ propositioni contraria est. *Idem.*

² *Summa collectio.*] *Ἀνακεφαλαιώσις.* Pithœus.

³ *Hæc sicut.*] Pro Milone.

⁴ *Sed nonnunquam.*] Docuit antea Fabius, cum factum excusari non potest aut negari, sed in sola juris quæstione consistit, aut in finitione, narrandum non esse, sed proponendum: quod & hoc loco asserit. *Idem.*

⁵ *Jure.*] Al. *fin. al. nomine.*

⁶ *Nec semper.*] Duplex est *usus propositionis*: aliquando enim duntaxat docet de quo quæritur, quæ præcipua hujus causa est, ut causa sit dilucidior, quo

clarius cognoscat judex de quo pronunciaturus sit. aliquando vero adhibitis argumentis aut affectibus non solum docet, sed etiam impellit. *Turneb.*

⁷ *Movet autem.*] *Propositio causæ* nunquam probat, sed probatur semper, *argumentationis* autem *propositio* semper probat. Itaque hoc loco quod primum proponitur *argumentationis* potius est *propositio* quam *causa*. Sed tota hæc *argumentatio* *propositionis* totius causæ locum habet & probat, ideo, quoniam est *argumentatio*. *Idem.*

⁸ *Propositiones simplices.*] Pro numero criminum quæ in causa tractantur. *Idem.*

⁹ *Socrates.*] Socrates ab *Anyto* & *Melito* accusatus est, quod mala institutione juvenes legibus repugnantes efficeret,

corrumpere juvenutem, & novas superstitiones introduceret. Et singula ex pluribus colliguntur: ut cum legatio male gesta objicitur ¹ Æschini, quod mentitus sit, quod nihil ex mandatis fecerit, quod moratus sit, quod munera acceperit. ² Recusatio quoque plures interim propositiones habet: ut contra petitionem pecuniæ, Male petis: ³ procuratori enim tibi esse non licuit: sed neque illi cujus nomine litigas, habere procuratorem: sed neque es hæres ejus à quo accepisse mutuam dicor: nec ipsi debui. ⁴ Multiplicari hæc in quantumlibet possunt, sed rem ostendisse satis est. Hæc si ponantur singulæ subjectis probationibus, plures sunt propositiones: si jungantur, ⁵ in partitionem cadunt. ⁶ Est & nuda propositio, qualis fere in conjecturalibus: Cædis ago, furtum objicio. Est ratione subjecta: ut, Majestatem minuit. Cæsus Cornelius: nam ⁷ codicem tribunus plebis ipse pro concione legit. Præter hæc utimur propositione aut nostra, ut, Adulterium objicio. Aut adversarii, ut, Adulterii mecum agitur. aut communi, ut, Inter me & adversarium quæstio est, uter sit ⁸ intestato propior. Nonnunquam diversas quoque jungimus,

ret, quodque novas religiones induceret, cum dæmonium se habere ferrer, ac per canem & per anserem juraret. Idem.

¹ Æschini.] Missus est legatus Æschines ad Philippum regem Macedoniae de fœdere percutiendo: postea autem accusatus est à Demosthene. Est autem hæc divisio orationis Demosthenis, quam habuit de male obita legatione. Idem.

² Recusatio.] Depulsio criminis & actionis. Idem.

³ Procuratori.] Procurator est, qui alterius negotia gerit, causasque tuetur. ceterum procurator esse non potest ille, qui infamia notatus est. Idem.

⁴ Multiplicari.] Quanquam multiplicare possumus propositionum numerum, tamen illas duntaxat propositiones ponere debemus quæ necessariae sunt vel ad rei judicationem, vel ad defensionem. Idem.

⁵ In partitionem cadunt.] Ex hoc loco

atque aliis permultis colligere possumus propositionem non differre à divisione: nisi quia propositio simplex est, divisio autem conjuncta seu multiplex. Idem.

⁶ Est & nuda.] Status conjecturalis (ut lib. 3. ostendimus) causam non desiderat: hinc fit ut sæpenumero illic nuda sit expositio: at status judicialis causam admittit, eoque fit ut persæpe ejus propositio cum ratione ponatur. Idem.

⁷ Codicem.] Nam consuetudo erat ut lex recitaretur à præcone præcunte scriba. Cornelius autem ipse pro concione legem recitavit. Ideoque perduellionis reum factum Cicero defendit, quæ oratio non extat, sed quoddam Asconii in eandem extat fragmentum ex quo hic locus illustratur. Idem.

⁸ Intestato.] Nam ex gentilibus & agnatis ille qui propinquior erat, ex lege 12. tabularum intestati hæreditatem obtrinebat. Idem.

§ Partitio

mus, *Ego hoc dico, adversarius hoc.* Habet interim vim propositionis, etiam si per se non est propositio, ut cum exposito rerum ordine subjicimus, *De his cognoscitis.* ut sit hæc commonitio judicis, quo se ad quæstionem acrius intendat, & quodam velut jactu excitatus finem esse narrationis, & initium probationis intelligat: & nobis confirmationem ingredientibus, ipse quoque novum quodammodo audiendi sumat exordium.

CAP. V.

De partitione.

Partitio est nostrarum aut adversarii propositionum, aut 5 utrarumque ordine ² collata enumeratio. Hac quidam utendum semper putant, quod ea & fiat causa lucidior & judex intentior ac docilior, si scierit & de quo dicimus, & de quo dicturi postea sumus. ³ Rursus quidam periculosum id oratori arbitrantur, duabus ex causis, quod nonnunquam & excidere soleant quæ promissimus, & si qua in partiendo præterierimus, occurrere. Quod quidem nemini accidet, nisi qui plane vel nullo fuerit ingenio, vel ad agendum nihil cogitati præmeditatique ⁴ detulerit. Alioqui quæ tam manifesta & lucida est ratio, quam rectæ partitionis? Sequitur enim naturam ducem, adeo ut memoriæ id maximum sit auxilium, via dicendi non decedere. ⁵ Quapropter

ne

Partitio.] *Partitio & specialius accipitur & generalius. specialius, cum causæ capita de quibus dicturi sumus simul proponit: generalius, quando significat dispositionem quandam & ordinem per totam orationem sparsum: de qua partitione ager libro 7. Turnebus.*

² *Collata.*] Nam si propositiones illæ non congregarentur, sed seorsum adhibitis probationibus ponerentur, non efficerent partitionem, ut dixit antea Fabius, sed propositionem. *Idem.*

³ *Rursus quidam.*] Nonnulli sunt

tam exigua memoria ut pollicitorum obliviscantur. quod Cicero notat in *Curione* oratore, qui persæpe tribus promissis quartum addebat, aut tertii obliviscebatur. his hominibus periculosa est *partitio*. *Idem.*

⁴ *Detulerit.*] *Attulerit.*

⁵ *Quapropter ne illorum.*] In hac opinione est Cornificius, nec ab ea Cicero abhorret, qui *tripertita* est usus *divisione* pro Cluentio, pro Muræna, pro Roscio. hanc illi sequuntur rationem, quod major partium multitudo judicis memoriam conturbet. *Idem.*

X 4

I Primum